

מפרט של בחינת הבקיאות למורים לעברית שפה שנייה

(מיועד למועמדים להוראת עברית בבתי ספר במגזר הערבי ובמגזר הדרוזי – יסודי וחט"ב)

עדכון : אוקטובר 2018

בחינת הבקיאות למורים לעברית שפה שנייה נועדה לבדוק את מידת השליטה של המורים בשפה העברית לאחר שלמדו לתואר ראשון במכללה או באוניברסיטה.

מפרט הבחינה נגזר מתוכנית הלימודים עברית כשפה שנייה בבתי הספר הערביים לשלוש חטיבות הגיל: ג' - י"ב, תשע"ב, ומתוכנית הלימודים בשפה העברית לחינוך הדרוזי לכיתות ב' - י"ב החינוך הממלכתי, תשע"ה, האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך, ירושלים.

בבחינה ייבדקו ארבעה תחומים:

1. **הבנת הנקרא:** הבנה של טקסטים, משפטים ומילים בתוך הקשר. הבנת הנקרא תיבדק לפי ממדי ההבנה השונים, כמפורט בטבלה שבהמשך.
2. **ידע הלשון:** תחום זה ייבדק לרוב בזיקה לטקסטים. פירוט הנושאים – בטבלה שבהמשך.
3. **הבעה בכתב:** תחום זה ייבדק באמצעות כתיבה של טקסט טיעון לכיד בהיקף של כ-300 מילים לפי הוראות שיינתנו מראש. נושא הכתיבה יכול להיות בזיקה לטקסטים או ללא זיקה אליהם.
4. **ידע הספרות:** תחום זה ייבדק באמצעות ניתוח של טקסט אנסין של יצירת ספרות מאחת הסוגות. פירוט – בטבלה שבהמשך.

מאפיינים כלליים:

- ✓ משך הבחינה שלוש שעות.
- ✓ כל הבחינה, כולל פרק ההבעה בכתב, תיערך במחשב.
- ✓ הבחינה תכלול טקסטים מגוונים השייכים לסוגות (ז'אנרים) ולעולמות שיח שונים.
- ✓ השאלות בבחינה הן מסוגים שונים, כגון שאלות רב-ברירה, שאלות התאמה, שאלות פתוחות, שאלות נכון/לא נכון, קלוז, וכדומה.

פירוט התחומים שייבדקו בבחינה ומשקלם בציון הכולל

תחום	פירוט	משקל יחסי
הבנת הנקרא	<p>הבנת הנקרא תיבדק באמצעות שני טקסטים בהיקף של כ-600 מילים כל אחד (בתצוגת מחשב). בטקסטים יכולים להיות רכיבים גרפיים, כגון תמונה, טבלה, מפה, והם יכולים להיות מעולמות השיח ומהסוגות האלה:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ שיח עיוני (כגון טקסט טיעון, טקסט מידע, ידיעה עיתונאית, כתבה עיתונאית) ▪ תקשורת המונים (כגון: טקסט מדריך/ מפעיל – הוראות והנחיות) <p>לטקסטים נלוות שאלות בשלושה ממדי הבנה:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ הבנת המשמעות הגלויה בטקסט: איתור מידע ▪ הבנת המשתמע מתוך הטקסט (המשמעות הסמויה): היסק והכללה על-פי הטקסט ▪ יישום, הערכה וביקורת 	כ- 40%
ידע לשון	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אוצר המילים והמשמעים ▪ תחביר: רכיבי המשפט ותפקידיהם (כגון: נושא, נשוא, משלים שם (לוואי), משלים פועל (מושא, תיאור) ▪ סוגי משפטים: משפט פשוט, איחוי (מאחה), מורכב ▪ סימני פיסוק ▪ שימוש תקני במילים, בצירופים ובמבנים לשוניים ▪ תורת הצורות: ▪ <u>פעלים</u>: פעלים בגזרת השלמים, המרובעים, החסרים, הנחים, הכפולים ▪ <u>שמות</u>: שמות פעולה בבניינים השונים, שמות במשקלים הדגושים והבלתי דגושים בעלי משמעות ▪ תורת ההגה: דגשים, שוואים, הברות וטעם, פתח גנובה 	כ- 20%

תחום	פירוט	משקל יחסי
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ מורפולוגיה: רכיבי המילה בפועל ובשם (כגון, שורש, בניין, גזרה, משקל), דרכי תצורה (שורש ומשקל, בסיס ומוספיות, הֶלְחָם, מילים לועזיות) ▪ שמות עצם, שמות תואר, מילות יחס ומילות קישור, זכר ונקבה, יחיד-רבים, צירופי סמיכות 	
הבעה בכתב	<p>משימת הכתיבה:</p> <p>הכתיבה היא על-פי הנחיה מילולית או על פי גֶרְיָן (טקסט חזותי או מילולי קצרצר, המשמש כגירוי לכתיבה).</p> <p>בהערכת המשימה יובאו בחשבון היבטים שונים של תוכן, מבנה, מבע ולשון.</p>	כ- 25%
ידע ספרותי	<p>אבחנה בין הסוגות השונות, מאפיינים, תוכן גלוי ותוכן סמוי, אמצעים אומנותיים ותפקידיהם בהבנת המסרים של כותב היצירה/המשורר, רלוונטיות ערכית לעולם המודרני, וכו'.</p> <p>בפרוזה: הכותרת ותפקידה, דרכי האפיון של הדמות, סוגי הדמות, מקומו של המספר ביחס ליצירה, הנימה שבה הסיפור כתוב, הסוגה.</p> <p>סיפורי עם ואגדות, סיפור קצר, רומן, מאמר הגות:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>הכותרת ותפקידה</u>, כגון כותרת מסקרנת, יוצרת ציפיות ומכוונת את הקריאה ▪ <u>מבנה העלילה בסיפור</u>: פתיחה, נקודת מפנה וסיום ▪ <u>דרכי האפיון של הדמות</u>: ישירות ועקיפות, כגון תיאור חיצוני ותיאור התכונות בצד תיאור הפעולות והמחשבות של הדמות ▪ <u>הנימה שבה הסיפור כתוב</u>: הומוריסטית, ביקורתית, אירונית או צינית ▪ עמדתו של הקורא מן ההיבט הרגשי או הערכי כלפי העלילה, כלפי הדמויות וכלפי עמדתו של המספר 	כ- 15%

משקל יחסי	פירוט	תחום
	<p>בשירה : התוכן הגלוי, פרשנויות השיר, עמדת הדובר, אמצעים אומנותיים, כגון דימוי, מטפורה, מוטיב, סמל, חזרתיות ועוד.</p> <p>שירת ימי-הביניים, שירה חדשה, פזמון:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ התוכן הגלוי של השיר ▪ סיווג השיר מבחינת תקופתו: שירה חדשה או שירת ימי הביניים ▪ סיווג השיר מבחינת תוכנו: שיר לירי, שיר טבע ועוד ▪ עמדתו של הקורא מן ההיבט הרגשי או הערכי כלפי המובע בשיר 	

הערה: במהלך הפיתוח של הבחינה ייתכנו שינויים קלים במפרט.

הכנה לבחינה – המלצות

כדי להתכונן לבחינה, אפשר להיעזר בספרים ובהרצאות הבאים:

ספרים

- ◆ ספרי לימוד שונים המכינים לבגרות בעברית (שאלונים 203, 204, 281, 381)
- ◆ **מילה טובה מאוד** לכיתה ח ולכיתה ט, הוצאת מטח, בעיקר פרקי ההבנה וההבעה והמבחנים שבסוף הספרים
- ◆ **עין ערך לשון, הבנה והבעה**, הוצאת מטח
- ◆ **בגרות ללשון**, הוצאת מטח
- ◆ **הדקדוק העברי השימושי**, משה גושן-גוטשטיין, הוצאת שוקן, 1996
- ◆ **יסודות ההבעה וההבנה**, משרד החינוך, הוצאת מעלות, תשמ"ט
- ◆ **שיאי לשון**, דולי לוי ומאיה דלל, מדריך למורה, הוצאת רכס, 2016
- ◆ **מונחון לספרות**, אשר א' ריבלין, הוצאת פועלים, 1991.

הרצאות

שם הסרטון והמנחה	קישור לסרטון
גזרת החסרים בפועל / חליל האשול	http://video.cet.ac.il/VideoPlayerFlash.aspx?xmlConfigPath=mafili/m/2013/hishtalmut/halilheashol_gizrathahaserim_mdi.xml
גזרת הנחים בפועל / חליל האשול	http://video.cet.ac.il/VideoPlayerFlash.aspx?xmlConfigPath=mafili/m/2013/hishtalmut/halilheashol_gizrathanachimbepoal_mdi.xml
מערכת הצורות – שם העצם / שלאש אבו דאווד	http://video.cet.ac.il/VideoPlayerFlash.aspx?xmlConfigPath=mafili/m/2013/hishtalmut/shlash_maarechethatzurot_mdi.xml
תורת ההגה: תופעות לשוניות בבניין התפעל ובבניין נפעל / שלאש אבו דאווד	http://video.cet.ac.il/VideoPlayerFlash.aspx?xmlConfigPath=mafili/m/2013/hishtalmut/shlash_torathahagaa_mdi.xml
תחביר – פרק התחביר בבחינת הבגרות / ופא בובו	http://video.cet.ac.il/VideoPlayerFlash.aspx?xmlConfigPath=langu/age/2013/wafabubu_tahbir_mdi.xml
שם המספר, מילות היחס, פרק ג בבחינת הבגרות / ופא בובו	http://video.cet.ac.il/VideoPlayerFlash.aspx?xmlConfigPath=langu/age/2013/wafabubu_misparim_mdi.xml

♦ אפשר להיעזר גם באתר **אצטבא**, בקישור הזה :

[/https://sites.google.com/a/etz.tzafonet.org.il/etstaba](https://sites.google.com/a/etz.tzafonet.org.il/etstaba)

ובקישור לאתר העברית במגזר הדרוזי:

♦ https://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiNvpzdjrvXAhXN_qQKHc_fDjAQFggkMAA&url=https%3A%2F%2Fsites.google.com%2Fa%2Fdruzenet.tzafonet.org.il%2Fdruzehebrew%2Fhome&usg=AOvVaw2M_7rwzSUCBSTS3XS4aJJN